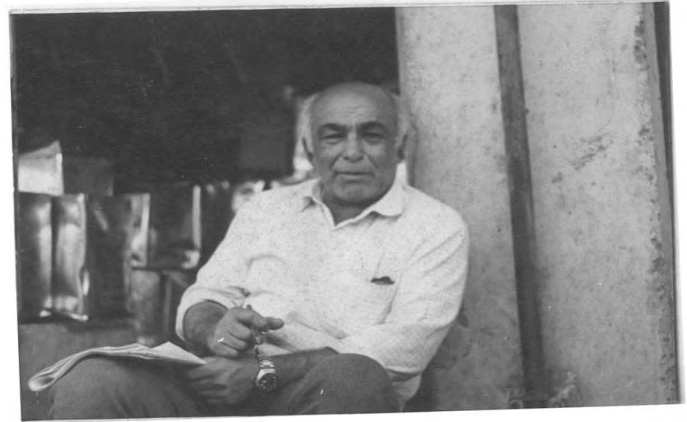

مصدر در زبان گیلکی به گویش رشتی

*علی اکبر مرادیان گروسی

۹- ساوستن. SAVASTAN=ساییدن
۱۰- دمستن. DAMASTAN=دمیدن.

گروه دوم:

واژه های مصدری که در زبان فارسی «یدن» دارند، ولی در زبان گیلکی، شکل نوشتاری آن فرق می کند:

۱- خریدن=هئن.. HEN

۲- دیدن=دئن.. DEN

۳- بریدن=بئن.. BEN

۴- چیدن=چئن.. CEN

۵- لرزیدن=لرزئن LARZEN. ولرزستن.. LARZASTAN

۶- خشکیدن=خشکئن.. XOSKEN

۷- لیسیدن=لیسئن.. LISEN

۸- بریدن (شیر)=اوبئن.. OBEN

-

۹
بر چیدن=اوچئن OCEN. / اوچیناستن. OCINASTAN پراکند
ه شدن.

۱۰- دی چئن =DICEN. به ردیف چیدن.

وهمچنین شکل فارسی «توانستن» =یارستن TAN-

YARASTAN. سائیدن=یارستن.

CAMASTAN. خمیدن=چمستن.

خیسیدن در آب=دپلکستن DAPLAKASTAN. و شکل دیگر

وایساستن. VAYSASTAN است. گروهی بر این باورند «یدن» در

این واژه ها جز واژه ی زبان فارسی است و مصدر جعلی نیست.

چنانچه نظرشان درست باشد باز هم در زبان گیلکی به این گونه واژه

ها نیز «ستن» و یا شکل دیگر گیلکی رخ می نمایند.

گروهی را عقیده بر این است که واژه های (فهم-درک) که دو واژه

عربی اند (افزودن «یدن» بشکل فهمیدن، طلبیدن، نادرست است

و این «یدن» جعلی است.

گروه سوم:

واژه های مصدری هستند که شکل فارسی آن نشانه ی «یدن» را

ندارد ولی در زبان گیلکی نشانه «ستن» را دارند.

چون:

۱- پایان یافتن «جشن و.....» اوچه ناستن.. OCANASTAN

۲- گم شدن=اویرابوستن.. AVIR ABOSTAN

فصل دوم

ویژگی های مصدر گیلکی و نداشتن نشانه ی «یدن. س YADAN یکی از ویژگی های زبان گیلکی، نداشتن مصدر جعلی با نشانه «یدن» است.

در زبان گیلکی، به جای نشانه «یدن»، «ستن SATAN» به کار می رود. از هزاران واژه های گیلکی - مصدر - یکی را هم برای نمونه نمی توان پیدا کرد که با نشانه «یدن» بکار گرفته شده باشد. جز اینکه نویسنده یا گوینده از ضابطه های دستوری زبان گیلکی مطلع نباشد، واژه ای را با نشانه «یدن» بکار گیرد.

نتیجه دیگر

۱- کلیه مصدرهایی که در زبان فارسی با نشانه «یدن» بکار می رود در زبان گیلکی به «ستن» ختم می گردند و جز آنکه آن واژه در زبان گیلکی، شکل ویژه خود را داشته باشد.

۲- گروهی از واژه های مصدری، شکل نوشتار آن با زبان فارسی تفاوت دارند.

۳- دسته ای از واژه های زبان گیلکی به «ستن» ختم می گردند، ولی در زبان فارسی شکل آنان فرق می کند (بر خلاف جهت دسته دوم گفته شده) هر سه گروه را در زیر ملاحظه خواهیم کرد.

گروه اول:

در زبان فارسی «یدن» به «ستن» گیلکی ختم می گردند.

۱- اوپیکستن. OPICKASTAN=پیکچیدن به دور -

فراگرفتن (بوی ماهی سرخ کرده-دود)

۲- پیکستن. PICASTAN=پیکچیدن.

۳- پرستن. PARASTAN=پریدن.

۴- تاوستن. TAVASTAN=تابیدن -

تابستن. TABASTAN=شکل دیگر تابیدن -

دتاوستن DATAVASTAN

۵- چرخستن. CRAXASTAN=چرخیدن.

۶- چرستن. CRASTAN=چریدن.

۷- وارستن. RASTAN=واریدن -

VA=باریدن. بارستن BARASTAN=باریدن

۸- رمستن. RAMASTAN=رمیدن

- ۳- سرخشدن = بورابوستن. ABOSTAN
 BUR / بورابون. BURABON
 ۴- پژمردن = دوچولکستن. DUCULKASTAN
 ۵- گذشتن = دوارستن. DAVARASTAN
 ۶- فشار دادن - فشردن = فیچالستن. FICALASTAN
 ۷- ریختن = فووستن. FUVOSTAN / فوون fuvon ریختن.
 ۸- شبیه بودن - مانند بودن = مانستن. MANASTAN
 ۹- روشن شدن (چراغ) = و گیراستن. VAGIRASTAN
 ۱۰- اصطکاک یافتن - برخوردن - مماس شدن =
 واسوخستن VASOXASTAN ..
 می توان صدها شاهد مثال دیگر هم آورد.

توجه به مصدر جعلی «خوسیدن = خوابیدن و یا میزیدن!»
 آوردن نشانه «یدن» در زبان گیلکی نادرست و غیر کاربردی است.
 چه بسا واژه هائی که عمر کوتاه دارند، قبل از رسیدن به نوجوانی می
 میرند. بجای آنان واژه های دیگری، زندگی را آغاز می کنند.
 در گیلان نامه شماره یک صفحه ۱۲۷، ادرار کوچک کردن
 «دیمیشتن» گیلکی آمده است: «۳- دیمیشتن: ادرار کوچک کردن
 و فعل آن «دمیز» است. مرکب است از پیشوند گیلکی
 + میزیدن (ادرار کردن) «میز» در فارسی قدیم ادرار است. توضیح
 اینکه، این واژه به «دیمیشتن به معنای شاشیدن» است، نه ادرار
 کردن و کاربرد «ادرار» برای کار دیگر و تخلیه فضولات زاید بدن است

از طریق لوله بزرگ، آن را «دی رئن» گویند.
 واژه دیمیشتن یا دیمیشتن، مصدر لازم یا فاعلی به شکل پیشوندی
 است، و مصدر متعدی (مفعولی) آن دمیزانئن یا دیمیزانئن می
 باشد.

اگر واژه میزیدن فارسی است که بحثی نداریم. اما داشتن پیشوند
 (د) که یکی از نشانه های زبان گیلکی است بروی مصدر فارسی چرا
 ؟ و چکار می کند؟

باید توجه داشت که بافت کلامی «میزیدن» فارسی است و هیچ
 گونه قرابتی خوش آیند با زبان گیلکی ندارد. این واژه را اگر گیلکی
 بحساب آوریم ساختگی و جعلی است.

و اما واژه «میز» بوی «شاش» است. فعل نیست. صفت است. این
 جمله را ملاحظه فرمائید: میزکه، بویادیهه: BUYADIHEH
 MIZEKA بوی شاش را میدهد.

و هم چنان است قصه ی واژه خوسیدن.
 XUSIDAN = خوابیدن، که ساختگی است و کاربردی در زبان
 گیلکی نداد.

این واژه، خوسانئن XUSANEN خواباندن معنی می دهد که
 مصدر لازم آن «خوتن» است یعنی خفتن لطفاً به گروه واژه های
 خویشاوندی مراجعه نمائید که بطور مفصل شرح داده شده است.

.....

* پژوهشگر

نکته :

* ابلهان می شتابند در راهی که فرشتگان را جرأت پای نهادن در آن نیست .

* امروز و فردا کردن دزد زمان است

.....

**متولیان امور در استان گیلان که دغدغه اخلاق، ادب و دیانت را در نسل جوان گیلان دارند چرا
 در مورد تندیس مرحوم شیون فومنی که در مدخل کتاب خانه امام حسن مجتبی (ع) واقع در
 سبزه میدان شهر رشت نصب شده است سکوت کرده اند؟!**

پادنگ و جمعی از فرهنگ دوستان گیلان